AI-01 · Bài 1

Quanh một sản phẩm có những loại dữ liệu nào

Lớp Dữ liệu nào dùng được trong phát triển sản phẩm

Học xong bài này bạn sẽ

- kể ra được các loại dữ liệu đang có quanh một sản phẩm, xếp theo chặng mà chúng sinh ra.
- Chỉ ra được ít nhất ba nguồn dữ liệu đã nằm sẵn trong công ty bạn mà nhóm làm sản phẩm chưa dùng tới.
- Nói được một bộ dữ liệu được ghi ra để làm việc gì, và vì sao phải biết điều đó trước khi dùng lại nó cho câu hỏi của mình.

1 · Dữ liệu là dấu vết ghi lại được của một việc đã xảy ra, còn kết luận là thứ người ta rút ra từ nó

- Dữ liệu (data) là dấu vết ghi lại được của một việc đã xảy ra.
- Việc đầu tiên cần làm là tách ba thứ hay bị gọi gộp làm một.
- Thứ nhất là dữ liệu, tức dấu vết của việc đã xảy ra.
- Ba thứ này hay bị gộp vì chúng thường nằm cạnh nhau trên cùng một trang chiếu.
- Cũng cần tách dữ liệu khỏi ý kiến.
- Cuối cùng, một mẩu dữ liệu chỉ dùng được khi đi kèm bốn thứ: nó đo cái gì, đo bằng cách nào, đo lúc nào, và đo trên ai hoặc trên cái gì.

2 · Xếp dữ liệu theo chặng nó sinh ra thì bạn thấy ngay mình đang trống chỗ nào

- Dữ liệu quanh một sản phẩm nằm rải ở nhiều phòng ban.
- Trước khi làm: Đây là dữ liệu về thị trường và về người dùng: quy mô và cơ cấu của nhóm người mua, giá và thông số của những sản phẩm đang bán...
- Trong khi làm: Dữ liệu chặng này do chính nhóm sinh ra: số đo trên bàn thử, kết quả thử độ bền, số lần mẫu hỏng và hỏng ở chỗ nào, thời gian và chi phí của từng chặng...
- Sau khi bán: Số hàng đã giao vào kênh phân phối, số hàng người dùng cuối đã mua, lượng hàng còn nằm ở kênh, phiếu bảo hành, biên bản sửa chữa, lý do đổi trả...
- Lấy một chiếc quạt điện để bàn làm ví dụ dựng ra cho dễ hình dung.
- Ba chặng trả lời ba câu khác nhau: nên làm gì, thiết kế có đạt không, và sản phẩm sống ra sao trong tay người dùng.

3 · Dữ liệu đếm được và dữ liệu kể lại trả lời hai loại câu hỏi khác nhau

- Ngoài cách xếp theo chặng, còn một cách xếp nữa: theo hình dạng của chính dữ liệu.
- Dữ liệu đếm được (quantitative data) là thứ quy về số được: số phiếu bảo hành, số ngày từ lúc đặt tới lúc giao, phần trăm hàng phải sửa, số đo độ ồn.
- Dữ liệu kể lại (qualitative data) là thứ ở dạng lời: câu khách viết trong một đánh giá, ghi chép của người ngồi xem một thợ lắp ráp làm việc...
- Hai loại này không xếp trên dưới nhau.
- Một điều dễ nhầm: lời kể chỉ là dữ liệu khi nó được ghi lại và còn quay lại tra được.

4 · Phần lớn dữ liệu bạn dùng lại được sinh ra để làm một việc khác, nên phải biết nó sinh ra để làm gì

- Có hai đường để có dữ liệu.
- Đường thứ hai rẻ hơn và nhanh hơn nhiều, nên phần lớn dữ liệu một nhóm làm sản phẩm dùng tới là loại này.
- Ba trường hợp quen thuộc cho thấy điều đó.
- Vậy trước khi dùng lại một bộ dữ liệu, hãy trả lời bốn câu.
- Bốn câu này không làm bộ dữ liệu tốt lên.
- Bốn câu phải hỏi trước khi dùng lại một bộ dữ liệu người khác đã ghi. -->

Bảng tổng hợp

Bảng tổng hợp các loại dữ liệu quanh một sản phẩm

Chặng	Dữ liệu thường có	Trả lời được câu hỏi nào	Chỗ nó không nói được
Trước khi làm, về thị trường và người dùng	giá và thông số của hàng đang bán, đánh giá trên sàn, ghi chép đi chợ và đi cửa hàng, lời người bán lẻ	người mua đang chọn theo cái gì, họ phàn nàn chuyện gì	vì sao họ sẽ mua thứ chưa có trên thị trường
Trước khi làm, về luật lệ và kỹ thuật	quy định bắt buộc, tiêu chuẩn, bản mô tả sáng chế đã công bố	sản phẩm phải đạt những gì, ai đã công bố giải pháp nào	thị trường có muốn mua hay không

Bảng tổng hợp

Bảng tổng hợp các loại dữ liệu quanh một sản phẩm tiếp

Chặng	Dữ liệu thường có	Trả lời được câu hỏi nào	Chỗ nó không nói được
Trong khi làm	số đo trên bàn thử, số lần mẫu hỏng và chỗ hỏng, thời gian và chi phí từng chặng, các lần đổi thiết kế	thiết kế có đạt mức đã đặt ra không, chỗ nào còn yếu	người dùng thật sẽ dùng nó ra sao
Sau khi bán, về bán hàng	hàng giao vào kênh, hàng người dùng cuối đã mua, lượng tồn ở kênh	hàng đang chạy tới đâu, tắc ở chặng nào	vì sao người ta mua hoặc không mua
Sau khi bán, về cách sản phẩm sống	phiếu bảo hành, biên bản sửa chữa, lý do đổi trả, đánh giá và khiếu nại	bộ phận nào hỏng nhiều, hỏng sau bao lâu	những người gặp trục trặc mà không báo lại

Phần giá trị nhất của bài

Chỗ người ta hay làm sai

- **Coi dữ liệu là bảng số của phòng kinh doanh**

  Cách tránh là dùng cách xếp theo chặng ở mục 2 và đi hỏi từng phòng xem họ đang ghi lại những gì, trước khi quyết định đi thu dữ liệu mới.

- **Bỏ quên dữ liệu đã có sau khi bán**

  Cách tránh là gom các nguồn ấy về một chỗ và xếp thành nhóm vấn đề trước khi chốt danh sách việc cần sửa.

- **Chép con số ra khỏi bảng gốc rồi dùng lại**

  Cách tránh là mỗi lần chép một con số thì chép kèm bốn thứ ở mục 1, và ghi luôn chỗ lấy nó ra.

Ví dụ để khái niệm sáng ra

Ví dụ minh hoạ

- Cuộc Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2019 do cơ quan thống kê quốc gia thực hiện.
- Cuộc điều tra này không sinh ra để phục vụ một nhóm làm sản phẩm nào.
- Và nó cũng cho thấy giới hạn của dữ liệu dùng lại.

Điều rút ra: dữ liệu dùng lại cho bạn khung cảnh chung với giá rất rẻ, còn câu hỏi riêng của sản phẩm thì vẫn phải tự đi thu lấy.

Ví dụ dưới đây là số liệu thật, công bố công khai, bạn tra lại được.

Bài tập tự chấm

Thử nhìn lại việc của mình

- [ ] Chọn một sản phẩm công ty bạn đang bán.
- [ ] Kẻ một bảng ba cột theo ba chặng ở mục 2.
- [ ] Trong mỗi cột, ghi tên những bộ dữ liệu đang thật sự tồn tại: ai giữ, ghi dưới dạng gì, ghi từ bao giờ.
- [ ] Ghi cả những thứ không ở dạng bảng số, như biên bản sửa chữa hay ghi chép của người đi hội chợ.
- [ ] Với mỗi bộ, đánh một dấu nếu nhóm làm sản phẩm đã từng mở nó ra trong mười hai tháng qua.

Cách tự chấm và lời giải mẫu nằm trong bài trên trang web.

m.school

Đọc trọn bài và làm bài tập tại

mschool.meslab.org/lop/AI-01/bai-01.html

m.school by MES LAB · học không mất phí, không cần đăng nhập